

Dünya

Ne Konuşuyor?

16-31 Ekim 2025 | YIL: 4 / SAYI: 90

**Tarımsal Dronelar Küresel
Ölçekte Yaygınlaşıyor**

**Ticaret Savaşı Gıda
Savaşına Dönüşürse**

Askeri Alanda Yapay Zekâ

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Trump yönetimi, yaptırım yetkilerini kullanarak Rusya hükümetine baskı uygulamak için bazı adımlar attı. Rusya'nın önde gelen petrol ve gaz üreticileri Rosneft ve Lukoil'i hedef alan son ABD yaptırımları, ABD'yi hem Birleşik Krallık hem de Avrupa Birliği ile yakın bir konuma getirdi. AB, Rus doğal gaz ithalatının tamamen durdurulmasını da içeren yeni bir yaptırım paketi hazırladı. Rosneft ve Lukoil günde 3,1 milyon varil petrolü çoğunlukla Doğu ve Güney Asya'ya ihraç ediyor. ABD Hazine Bakanlığı, Rus petrolünü almaya devam eden ülkelere yönelik ikincil bir yaptırım uygulanacağını belirtti. Bu ikincil yaptırım tehdidi, Rus ham petrolünün en büyük üç tüketicisinden ikisi olan Hindistan ve Türkiye üzerinde güçlü bir etkiye sahip olacak.
- Diğer tarafta ABD-Çin arasındaki ticaret savaşı ABD tarım sektörünü önemli ölçüde etkiledi. Karşılıklı tarifelerin artmasıyla Çinli tüketiciler alternatif satıcılara yönelirken, ABD'li çiftçiler ise yeni alıcılar bulabilmek için çabalıyor. 2018 yılında başlayan karşılıklı tarife uygulamaları ABD tarım ihracatını 27 milyar dolar azalttı. Çin, 2025 yılında ABD tarım girdilerine yönelik uygulanan gümrük vergilerini %10-15 aralığında artırdı. Bu durum, 2025 yılı Ocak ayından bu yana ABD'nin Çin'e yaptığı tarım ihracatını 6,8 milyar doların üzerinde (%73) düşürerek güney ve orta batı bölgelerini vurdu.
- Jeopolitik gerilim, Ukrayna cephesinde farklı bir boyut kazanıyor. Ukrayna Devlet Başkanı Zelenski'nin Beyaz Saray ziyaretinde uzun menzilli Tomahawk füzeleri görüşüldü. ABD stoklarında tahmini 1000 adet bulunan ve derin kara saldırı (TLAM) yeteneğine sahip bu konvansiyonel füzelerin hızlı sevkiyatı, savaşın gidişatını etkileyerek Rusya'yı müzakereye zorlayacak bir kaldıraç sağlayabilir. Sevkiyatın başlaması için Başkan onayı sonrasında, Ukraynalı personel bir ila iki ay sürecektir bir eğitimden geçecek ve füzeler ile fırlatıcılar eş zamanlı olarak Polonya üzerinden taşınarak yaklaşık iki ay içinde Ukrayna'ya ulaşacak.
- Teknolojide ise yapay zekâ (YZ) hem yönetimde hem de askeri alanda kritik roller üstleniyor. Geçtiğimiz ay Arnavutluk, kabine bakanı olarak bir yapay zekâ sistemi atayan ilk ülke olarak küresel manşetlere çıktı. 11 Eylül 2025 tarihinde Başbakan Edi Rama, dijital avatar olan Diella'yı, kamu alımlarını denetlemekten sorumlu Yapay

Zekâ Devlet Bakanı olarak tanıttı. Yapay zekâ, AB mevzuatının aktarılmasını kolaylaştırarak ve Arnavutluk'un mevzuat çerçevesini Avrupa standartlarıyla uyumlu hale getirerek, katılım sürecini hızlandırmak için bir araç haline geliyor. Aynı zamanda yapay zekâ potansiyel bir yolsuzlukla mücadele aracı olarak ortaya çıkıyor. Ancak yönetim işlevlerini 'insan olmayan' algoritma tabanlı bir teknolojiye emanet etmek, etik ve hesap verebilirlik gibi kritik konuların yanı sıra siber güvenlik ve teknolojik bağımlılık konusunda endişeleri de beraberinde getiriyor.

- Askeri alanda da gergin jeopolitik ortam ve hızlanan silahlanma yarışı ortasında, ordular stratejik üstünlük için YZ yeteneklerini çeşitlendirmeye devam ediyor. Birçok devlet, 2017 yılından bu yana YZ'yi stratejik bir zorunluluk olarak görüyor ve istihbarat, lojistik, komuta-kontrol ve otonom sistemler gibi alanlarda hızla benimsiyor. YZ yeteneklerinin tedariki, ordularda YZ konusunda bilgili personel eksikliği ve tedarik kararlarının bireysel birimlere devredilmesi gibi nedenlerle zorlaşıyor.
- Tarım sektörü de teknolojinin etkisi altında. Çin, bilimsel tarla yönetimi ve modern tarımsal altyapı ile 1,4 milyarlık nüfusunun gıda ihtiyacını karşılamada kendi kendine yetebilmek adına büyük çaba sarf ediyor. 2024 yılında tahıl üretimini ilk kez 700 milyon tonun üzerine çıkaran Çin'in bu istikrarında, %63'ten fazla katkı sağlayan tarım teknolojisi ve bilim önemli bir rol oynuyor. Kooperatifler, drone ile ilaçlama ve yoğun ekim teknikleri gibi bilimsel tarım yöntemlerini kullanarak hem verimi artırıyor hem de ülke çapında modernleşmeyi teşvik ediyor.
- Teknolojik dönüşümün en somut göstergelerinden biri de tarımsal dronelar. Tarımsal drone kullanımı son dönemde küresel çapta hızlı bir şekilde yayılmaya başladı. İki yıl öncesine kadar tarımsal dronelar oldukça pahalı ve kullanımı zordu, ancak günümüzde piyasaya çıkan yeni modeller nispeten kolay kontrol edilebilir ve yaklaşık 100 kg'a kadar yük taşıyabilir durumda. Tarımsal dronelerin yaygınlaşması, tarım faaliyetinin olmazsa olmazı traktörlere kıyasla daha hızlı oldu. Tarımsal dronelar ilk olarak Doğu Asya'dan Güneydoğu Asya'ya, oradan Latin Amerika'ya ve sonra Kuzey Amerika ve Avrupa'ya yayıldı. Bu dronelar, çiftliklerde ihtiyaç duyulan işgücünü azaltırken, önemli ölçüde zaman tasarrufu da sağlıyor.

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

16-31 Ekim 2025

Bu Rapor, **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)** tarafından özel olarak hazırlanmıştır.

Bu yayının tüm hakları KOSAM'a aittir. KOSAM'ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir. Bu yayındaki tüm fikirler tamamen derlenen enstitüler, yayınlayan yazarlara aittir ve KOSAM'ın yayın politikalarını yansıtmamaktadır.

COPYRIGHT © 2025

KOSAM - Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi

Akabe Mah. Alaaddin Kap Cd. No:130 D:H, 42020 Karatay / Konya TÜRKİYE

Tel: 0539 897 21 01

www.kosam.org

info@kosam.org

İçindekiler

A. EKONOMİ	1
1. Fed'in Bağımsızlık Meselesi / Observer Research Foundation (Hindistan).....	1
2. Konut İnşaatında İş Ortamı Belirgin Şekilde İyileşti / IFO Institute (Almanya)	2
3. Pekin ve Washington'un Nadir Toprak Elementleri Üzerine Çatışması / Observer Research Foundation (Hindistan)	3
4. Rus Petrolüne Karşı Yeni ABD Yaptırımlarının Enerji Piyasalarına Etkisi / Atlantic Council (ABD)	4
5. Yapısal Değişim ve İşgücü Piyasasındaki Dönüşüm / Deutsches Institut Für Wirtschaftsforschung (Almanya)	6
6. İran Ekonomisi Bir Yağma Makinesi mi? / Mises Institute (ABD)	7
7. Ticaret Savaşı Gıda Savaşına Dönüşürse / Center for Strategic & International Studies (ABD)	8
8. Doğu Avrupa Yavaş Büyüme Kaydediyor / The Vienna Institute for International Economic Studies (Avusturya)	10
B. POLİTİKA	12
1. Ukrayna ve Trump'ın Barış Planı / Center for Strategic & International Studies (ABD)	12
2. Birleşik Krallık ve Çin Casusluk Davası / Chatham House (Birleşik Krallık)	13
3. Arnavutluk'un Yapay Zekâ Bakanı ve AB Üyeliği İçin Anlamı / European Union Institute for Security Studies (Fransa).....	14
4. Tomahawk Füzeleri Ukrayna'yı Kurtaracak mı? / Center for Strategic & International Studies (ABD)	16
5. Fransa Nükleer Gücünü Feda Edecek mi? / Peterson Institute For International Economics (ABD)	18
6. ABD-Brezilya İlişkileri / Belfer Center (ABD).....	19
7. Trump – Xi Görüşmesi / Reuters (Birleşik Krallık).....	21

C. ÇEVRE.....	23
1. Çin'in Teknoloji Destekli Tahıl Tarımı Gıda Güvenliğini Güçlendiriyor / Xinhua Silk Road Information Service (Çin).....	23
2. Akıllı Ev Uyarlamaları Sel Hasarlarını ve Finansal Riskleri Azaltır / Vrije Universiteit Amsterdam (Hollanda).....	24
3. Filistin'de Doğal Kaynakların Tahribatı ve Restorasyon Beklentileri / International Food Policy Research Institute (ABD).....	25
4. Tarımsal Dronelar Küresel Ölçekte Yaygınlaşıyor / The Conversation (Fransa)	27
5. AB'nin Tarım-Gıda Sektörü Küresel Bir Başarı Öyküsü / Centre for European Policy Studies (Belçika)	28
D. SOSYAL.....	30
1. G20 Küresel Açlığı Ortadan Kaldırmaya Nasıl Yardımcı Olabilir? / ROSALUX (Almanya).....	30
2. ABD Gıda Yardımı ve Tehlike Altındaki Minyonlarca İnsan / Human Rights Watch (ABD)	31
E. TEKNOLOJİ.....	33
1. Askeri Alanda Yapay Zekâ / Stocholm International Peace Research Institute (İsveç)	33
2. Teknoloji Çağında Küçük Güçler / Centre for Aerospace & Security Studies (Pakistan)	34
F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER	36

A. EKONOMİ

1. Fed'in Bağımsızlık Meselesi / Observer Research Foundation (Hindistan)

Federal Rezerv'in (FED) bağımsızlığı konusundaki tartışma, siyasetçilerin kısa vadeli faiz talepleri ile merkez bankasının enflasyonu önleme görevi arasındaki kaçınılmaz çatışmanın ötesine geçerek, kırk yıllık istikrarın ardından daha köklü bir para rejimi değişikliğinin sinyalini veriyor. Bu durum, Microsoft tahvillerinin ABD Hazine tahvillerinden düşük getiriyle işlem görmesi ve değerli metal fiyatlarındaki artışlarla piyasalar tarafından da onaylanmakta.

Tarihsel olarak bakıldığında, 1951'de hukuki olarak tanınan FED'in bağımsızlığı, 1970'lerin sonuna kadar sağlam değildi. Bu durumun en çarpıcı örneği, Başkan Johnson'ın faiz artırımını engelleme çabaları ve sonrasında Başkan Nixon'ın, 1972 seçimlerini kazanmak amacıyla FED Başkanı Martin'i görevden alıp Arthur Burns'ü atayarak M2 para arzını keskin şekilde artırmasıyla bir siyasi iş döngüsü oluşturmıştı. Bu tarihsel dönem, merkez bankası bağımsızlığının siyasi baskılara karşı ne kadar kırılgan olduğunu gösteriyor.

1972 seçimlerinin ardından maliye ve para politikaları daralırken, ücret ve fiyat kontrollerinin kaldırılmasıyla enflasyon hızla tırmandı. İlk OPEC şoku, ABD ekonomisini stagflasyona sürükledi ve FED'in tepkisi "şizofrenik" olarak nitelendirildi. 1970'lerin sonunda gelen ikinci OPEC şokuyla enflasyon %14'e ulaşarak 1965-1982 dönemini Büyük Enflasyon çağı yaptı. Yaşanan kaosu sona erdirmek için, 1979'da göreve gelen FED Başkanı Paul Volcker, faiz oranlarını %20'nin üzerine çıkarıp para arzını sıkılaştırıp enflasyonu kontrol altına alan ancak işsizliği %10,8'e yükselten Volcker Şokunu uyguladı. Bu durum, FED'in bağımsızlığının ve fiyat istikrarını sağlama konusundaki güvenilirliğinin fiilen doğduğu gün olarak kabul edilmekte.

Pandemi sonrasında yaşanan büyük mali genişleme ve tedarik zinciri kesintileri nedeniyle enflasyonu tahmin edemeyen FED, resesyona neden olmadan enflasyonu

düşürmeyi başarmıştı. ABD, şu anda büyük borç yığını, yüksek birincil açık ve düşük faiz oranlarından oluşan yeni bir üçlü ikilemle karşı karşıyadır.

Uzmanlar, baby boomers (1946-1964) neslinin yaşlanması, yapay zekâ yatırımları, tedarik zincirinin yeniden yapılandırılması, artan korumacılık ve şişen borç seviyeleri gibi nedenlerle düşük enflasyon-düşük faiz oranı döneminin sona erdiğini savunuyorlar. ABD kamu maliyesi matematiği önemli bir sorun olarak öne çıkarken, Trump yönetiminin oluşturduğu politika belirsizliği, para politikasının yürütülmesini zorlaştırıyor.

Kaynak: Getty Images

Erişim: <https://www.orfonline.org/expert-speak/it-s-not-just-about-fed-independence>

Anahtar Kelimeler: ABD, Fed, Ekonomi.

2. Konut İnşaatında İş Ortamı Belirgin Şekilde İyileşti / IFO Institute (Almanya)

Almanya konut inşaatı ağustos ayında yaşanan düşüşün ardından eylül ayında belirgin bir iyileşme gösterdi ve iş ortamı endeksi -26,4 puandan -21,8 puana yükseldi. Bu yükseliş, 2022 yılından günümüze sektörde görülen en yüksek değer oldu. IFO Anketleri Müdürü Klaus Wohlrabe inşaat sektörünün nefes almaya başladığını ve en kötü dönemin geride kaldığını ifade etti. Şirketler ise mevcut durumlarından yola çıkarak ilerleyen aylardaki beklentilerini iyileştirdi.

Olumlu sinyallere rağmen konut siparişinde yaşanan sıkıntılar sürüyor. Sipariş eksikliği yaşayan şirketlerin oranı %45,7'den %46,7'ye yükseldi. İptal sayısı %8,5'ten %8,4'e düşse de yüksek kalmaya devam ediyor. Wohlrabe ise bu durumu artan inşaat izinlerinin henüz sipariş defterlerine yansımamasıyla ilişkilendiriyor.

Erişim: <https://www.ifo.de/fakten/2025-10-20/geschaeftsklima-im-wohnungsbau-deutlich-verbessert->

Anahtar Kelimeler: Konut İnşaatı, İş Ortamı, Sipariş Durumu.

3. Pekin ve Washington'un Nadir Toprak Elementleri Üzerine Çatışması / Observer Research Foundation (Hindistan)

Çin lityum pil, yapay elmas ve bazı nadir toprak elementleri (holmiyum, erbiyum, tulyum, evropiyum, iterbiyum, samaryum, gadolinyum, terbiyum, disprosyum, lutesyum, skandiyum, itriyum) dahil olmak üzere küresel teknoloji tedarik zincirleri için kritik öneme sahip bileşenlerin ihracatına yönelik kısıtlamaları 2020 İhracat Kontrol Yasası kapsamında artırarak stratejik kontrolünü genişletiyor. Yarı iletken ürünlerde kullanılan disprosyumun küresel rafinasyonunun %99'unu elinde bulunduran Çin, yerel girdilerle üretim yapan firmalara ihracat lisansı zorunluluğu getirerek tedarik zincirinde belirleyici güç haline geliyor.

Bu hamle ABD Temsilciler Meclisi Çin Komitesi tarafından ekonomik savaş ilanı olarak nitelendirildi. Ayrıca Çin, Huawei'nin tedarik zincirlerini açığa çıkaran Kanadalı TechInsights gibi şirketleri güvenilirmez kuruluşlar listesine alarak, teknolojik bağımsızlık hedefini tehdit eden aktörlere karşı misilleme yapmakta ve bu karşılıklı kısıtlamalar ABD ile teknoloji rekabetini tırmandırmakta. Pekin, bu adımları ulusal güvenlik ve askeri kullanım gerekçelerine dayandırarak stratejik malzemeleri ve teknolojiyi bir pazarlık kozu olarak kullanma eğilimi gösteriyor.

Pekin-Washington hattındaki gerilim, Xi Jinping ve Donald Trump arasındaki öngörülemez güç dengesini yansıtırken, taraflar arasındaki karşılıklı yüksek ithalat vergisi tehditlerinin ardından geçici bir ticaret ateşkesi sağlandı (ABD: %30, Çin: %10). Ancak

Trump'ın Çin ithalatına ek %100 vergi tehdidiyle tansiyon yeniden yükseldi. Eylül ayında, Tik Tok'un kontrolü konusunda kısmi ilerleme kaydedilip denetim için temel çerçevede anlaşılrsa da gümrük tarifeleri çözümsüz kaldı; Beyaz Saray'ın Tik Tok konusundaki yumuşayan tutumu ve Nvidia'nın yapay zekâ çip satışına izin vermesi, Washington'un teknoloji kısıtlamalarındaki kararlılığının azaldığı yorumlarına neden oldu. Bu durum, Trump'ın deneme-yanılma yaklaşımına işaret ederken, Xi Jinping'in ise stratejik hamlelerle Ticaret Savaşı 2.0'a daha hazırlıklı olduğu ve kararlı bir ekonomik direnç sergilediği görülüyor.

Kaynak: ORF

Erişim: <https://www.orfonline.org/research/who-has-the-upper-hand-as-beijing-weaponizes-rare-earths-in-its-trade-clash-with-washington>

Anahtar Kelimeler: ABD, Çin, Tedarik Zinciri.

4. Rus Petrolüne Karşı Yeni ABD Yaptırımlarının Enerji Piyasalarına Etkisi / Atlantic Council (ABD)

Trump yönetimi, yaptırım yetkilerini kullanarak Rusya hükümetine baskı uygulamak için bazı adımlar attı. Rusya'nın önde gelen petrol ve gaz üreticileri Rosneft ve Lukoil'i hedef alan son ABD yaptırımları, ABD'yi hem Birleşik Krallık hem de Avrupa Birliği (AB) ile çok

yakın bir konuma getiriyor. AB, Rus doğal gaz ithalatının tamamen durdurulmasını da içeren yeni bir yaptırım paketi hazırladı. Bunun küresel enerji piyasaları için nihai olarak ne anlama geleceği birkaç faktöre bağlı.

Rus petrolüne yönelik yaptırımlar büyük bir değişime işaret ederken kritik sorular devam ediyor. Rosneft ve Lukoil'e yönelik yaptırımlar Trump yönetiminin şimdiye kadar Rusya'ya baskı yapmak için attığı en etkili adımlardan biri oldu. Bu iki şirket, günde 3,1 milyon varil petrolü çoğunlukla Doğu ve Güney Asya'ya ihraç ediyor. ABD Hazine Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada Rus petrolünü almaya devam eden ülkelere yönelik ikincil bir yaptırım uygulanacağı belirtildi. İkincil yaptırım tehdidi, Rus ham petrolünün en büyük üç tüketicisinden ikisi olan Hindistan ve Türkiye üzerinde güçlü bir etkiye sahip olacaktır.

Bununla birlikte, yaptırımların uygulanmasıyla alakalı kritik bazı sorular gündeme geliyor. ABD'nin ikincil yaptırım tehdidini daha önce yürürlüğe koyduğu yeni yaptırım önlemlerinin fiili uygulanmalarıyla eşleştirip eşleştirmeyeceği henüz belli değil. Çin'in boru hattıyla ithal ettiği yaklaşık 900.000 varil (bpd) Rus ham petrolü ise bu yeni yaptırımlardan etkilenmeyecek.

Kaynak: Atlantic Council

Uygulanacak yaptırımların hem küresel petrol piyasası hem de Rusya ekonomisi üzerindeki etkisi tamamen ABD, İngiltere ve AB'nin yaptırımları nasıl uyguladığına bağlı olacaktır. Birleşik Krallık'ın benzer yaptırım önlemleri ve AB'nin Rus LNG'sini aşamalı

olarak sona erdirmesiyle birlikte, koordineli Batı çabası Kremlin'in gelir akışını daha da sıkıştırabilir.

Erişim: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/energysource/how-the-new-us-sanctions-on-russian-oil-will-impact-energy-markets/>

Anahtar Kelimeler: ABD, Rusya, Doğal Gaz.

5. Yapısal Değişim ve İşgücü Piyasasındaki Dönüşüm / Deutsches Institut Für Wirtschaftsforschung (Almanya)

Son yıllarda işgücü piyasasında yaşanan değişiklikler, artık klasik yapısal değişimlerle açıklanamıyor. İşlerin sanayiden hizmet sektörüne kaymasına ek olarak iki gelişme de bu dönüşümü şekillendiriyor: Giderek daha fazla iş hizmet odaklı hale geliyor (üçüncülleşme) ve yüksek vasıflı çalışanlara olan talep artıyor (nitelik değişimi). Alman Ekonomi Araştırma Enstitüsü (DIW Berlin) tarafından yapılan yeni bir çalışmanın sonuçlarına göre düşüşün üçte biri bu iki eğilime, üçte ikisi ise sektörel kaymalara bağlı. Çalışma ise 1975-2017 yılları arasında Batı Almanya'daki ilçelerin idari istihdam verilerine dayanıyor.

Araştırmanın yazarı Thilo Kroeger; "Alman işgücü piyasası son yıllarda köklü bir değişim geçirdi. Bu dönüşüm giderek meslek grupları içinde gerçekleşiyor. Bugün aynı meslek unvanı altında 20 yıl öncesine göre çok farklı gereklilikler söz konusu olabiliyor. Bu nedenle sadece sektörler bakmak yetersiz kalır" dedi. İmalat sektöründe istihdam, 1975 ile 2017 yılları arasında yaklaşık %26 oranında azaldı. Bu gelişmenin büyük bir kısmı, klasik yapısal dönüşümle açıklanabilir. Ancak önemli bir kısmı, değişen görevler ve artan nitelik gereksinimlerine bağlanabilir. Genel ekonomik büyüme, istihdam kaybını sadece kısmen telafi edebildi. Bu da endüstriyel istihdamdaki düşüşün sadece sektörler arasındaki kaymalardan değil, meslekler içindeki değişikliklerden de kaynaklandığını ortaya koyuyor.

Klasik üretim mesleklerinde istihdam rakamları yaklaşık %11 azaldı. Bu meslekler için genel ekonomik talebin azalması, yapısal değişim kadar bu düşüşe katkıda bulundu.

Buna karşılık, hizmet mesleklerinde %50'nin üzerinde bir artış kaydedildi ve bunun yaklaşık üçte ikisi sektörel değişimden kaynaklandı. Çalışma, işgücü piyasasındaki dinamiklerin giderek tek bir eğilime bağlanamayacağını gösteriyor. Çeşitli gelişmeler birbiriyle etkileşime girerek birbirini örtbas etmekte veya dengelemekte. Bu nedenle, işgücü piyasası ve mesleki eğitim politikaları değişimi bütünsel olarak ele alınmalı.

Erişim: https://www.diw.de/de/diw_01.c.983286.de/strukturwandel_erklaert_veraenderungen_am_arbeitsmarkt_nur_noch_teilweise.html

Anahtar Kelimeler: İşgücü Piyasası, İş Kaybı, İstihdam.

6. İran Ekonomisi Bir Yağma Makinesi mi? / Mises Institute (ABD)

İran'ın ekonomik yapısı; serbest piyasayı kasten yok eden ve rasyonel hesaplamayı imkânsız kılan, tasarlanmış bir kurumsal yağma sistemi üzerine kurulu. Bu kleptokratik düzenin merkezinde, ekonominin %30-50'sini kontrol eden ve inşaat, enerji, limanlar ile yıllık \$12-25 milyar kaçakçılık sektöründe tekel kuran İran Devrim Muhafızları (IRGC) bulunmaktadır. Ayrıca, Yüksek Lider'e bağlı EIKO (\$95-200 milyar) ve Mostazafan Vakfı (\$45-70 milyar) gibi holdingler, 2005-2013'teki özelleştirme ile devlet varlıklarının %60-80'ini ele geçirerek bu kontrolü resmileştirdi.

Oluşan yapı, Merkez Bankası'nın sürekli para basmasıyla beslenen yıkıcı bir parasal mekanizma kullanmakta. Ayrıca enflasyonun %40-50 seviyesine çıkmasına ve riyalın dolar karşısında %99,9 değer kaybetmesine neden olmakta. Bu sistemi, siyasi bağlantılı kuruluşların yıllık 15-30 milyar dolar rant elde ettiği çok katmanlı döviz sistemi ve 3,37 milyar dolarlık çay kaçakçılığı skandalı gibi yolsuzlukları pekiştirmekte. Anayasa'nın 49. maddesi ise devlete keyfi kamulaştırma yetkisi vererek mülkiyet haklarını sistematik olarak zayıflatmış, bu da yılda 20-40 milyar dolar sermaye kaçışına yol açmıştır.

Bu durum dünyanın en yüksek beyin göçü oranına ve nüfusun yarısından fazlasını etkileyen mutlak yoksulluğa yol açarak derin bir insanlık felaketine neden oluyor. Düşen reel ücretler ve değersizleşen emeklilik fonları nedeniyle sosyal doku parçalanıyor. Buna ek olarak gençler arasında evlenme ve çocuk yapma oranı azalıyor. Rejim, felaketi yaptırımlara bağlasa da yaptırımlar IRGC'nin kaçakçılık ağlarını güçlendirerek

kleptokratik yapıyı pekiştiriyor. Batılıların anlamadığı temel gerçek, bu sistemin reform edilemez olmasıdır. Zira mülkiyet hakları ihlali ve tekelleşme üzerine kurulu bu yapı, asıl amacı olan sistematik sömürü ve kontrol için mükemmeldir. Tek çözüm yolu, yağma makinesinin tamamen ortadan kaldırılması ve hukukun üstünlüğü ile ekonomik özgürlüğe dayalı yeni temellerin inşa edilmesidir.

Kaynak: Adobe Stock

Erişim: <https://mises.org/mises-wire/irans-economy-isnt-failing-its-plunder-machine>

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Enflasyon, İran.

7. Ticaret Savaşı Gıda Savaşına Dönüşürse / Center for Strategic & International Studies (ABD)

ABD-Çin arasındaki ticaret savaşı ABD tarım sektörünü önemli ölçüde etkiledi. Uzun süredir Çin'in devasa tarım pazarı ABD tarım ihracatının kritik hedeflerinden biri oldu. Karşılıklı tarifelerin artması ile Çinli tüketiciler alternatif satıcılara yönelirken ABD'li çiftçiler ise yeni alıcılar bulabilmek adına çabılıyor. 2018 yılında başlayan karşılıklı tarife uygulamaları ABD tarım ihracatını 27 milyar dolar azaltırken günümüzde bu zararın daha da derinleşeceği öngörülüyor. Çin, 2025 yılında ABD tarım girdilerine yönelik uygulanan gümrük vergilerini %10-15 aralığında artırdı. Bu durum, 2025 yılı Ocak ayından bu yana

ABD'nin Çin'e yaptığı tarım ihracatını 6,8 milyar doların üzerinde (%73) düşürerek güney ve orta batı bölgelerini vurmuş ve küresel ticarete köklü bir yeniden yapılanmanın habercisi olmuştur.

ABD-Çin ticaret savaşının tarım üzerindeki etkisi genişlemekte olup, Çin'in ABD soya fasulyesinden uzaklaşmasıyla oluşan boşluğu, Brezilya (küresel piyasada aylık ortalama %10,7 artışla) ve Arjantin (yılın ilk sekiz ayında ihracatını %21'in üzerinde artırarak) kapatmaya çalışmaktadır. ABD soya fasulyesinin Çin pazarındaki payının 2012'de %49'dan 2024'te %27'ye düşmesi, uzun vadeli yapısal bir değişime işaret ediyor.

Kaynak: Scott Olson

Soya fasulyesinin ötesinde, Çin'in 2025 yılı Mart ayında yüzlerce tesisin ihracat lisanslarını yenilemeyerek ABD sığır eti ithalatını %90'ın üzerinde düşürmesi (Avustralya'nın payını artırmasıyla) ve bademe uygulanan vergiyi %45'e çıkarması, Texas, Kansas, Nebraska ve Kaliforniya gibi tarım eyaletlerini ciddi şekilde etkiledi. Ancak badem üreticileri, 2018 yılından beri uyguladıkları çeşitlendirme stratejisi sayesinde Çin'in payını düşürerek Hindistan'ı en büyük pazar haline getirme başarısı göstermiş, bu da pazar çeşitlendirmesinin ticaret şoklarından korunmak için bir yol haritası olduğunu kanıtlamıştır.

ABD tarım sektörü, bir yandan Çin'e yönelik ihracat pazarlarını kaybederken, diğer yandan artan girdi maliyetleri nedeniyle ciddi bir baskı altındadır. Bu maliyet baskıları, özellikle likiditesi sınırlı olan küçük ve orta ölçekli çiftlikler için kâr marjlarını sistematik olarak daraltmakta ve finansal stresi artırmaktadır. 2018'den bu yana uygulanan misilleme vergileriyle 27 milyar dolardan fazla azaldığı tahmin edilen ABD tarım ihracatındaki bu kayıplar ve artan işletme giderleri, sektörün doğal avantajlarını zayıflatmakta, çiftçileri yatırımlarını ertelemeye ve borçlanmaya itmektedir.

Erişim: <https://www.csis.org/analysis/when-trade-war-becomes-food-fight>

Anahtar Kelimeler: ABD, Çin, Gıda Savaşı,

8. Doğu Avrupa Yavaş Büyüme Kaydediyor / The Vienna Institute for International Economic Studies (Avusturya)

Viyana Uluslararası Ekonomi Araştırmaları Enstitüsü'nün (WIIW) sonbahar tahminlerine göre: Orta, Doğu ve Güneydoğu Avrupa (CESEE) ekonomileri, Almanya'nın zayıflığı ve bazı ülkelerdeki yüksek bütçe açıkları gibi baskılara rağmen, yapısal dönüşüm ve artan savunma harcamalarının desteğiyle nispeten sağlam bir büyüme sergiliyor. Bölgedeki AB üyesi ülkelerin, Avro Bölgesi'nden daha hızlı büyüyerek 2025 yılında ortalama %2,2 ve 2026 yılında %2,6'lık bir büyüme kaydetmesi öngörülüyor.

Polonya'nın 2025 ve 2026 yıllarında %3,5 büyüme ile öncü olması beklenirken, Visegrád ülkelerinin ise (*Çekya, Macaristan ve Slovakya*) ise 2025'te %2,5, 2026'da ise %2,9 büyümesi öngörülüyor. Batı Balkanlar ve Türkiye güçlü büyüme gösterirken, Ukrayna'nın görünümü savaş nedeniyle karamsar ve Rusya ekonomisi ise durgunluğa yakındır. Bölgenin ekonomik görünümüne yönelik temel riskler; hükümetleri kemer sıkmaya zorlayan yüksek bütçe açıkları ve yatırımcı güvenini sarsan Rusya'nın hibrit savaş tehditleri ve istikrarsızlaştırma eylemleridir.

WIIW tahminlerine göre, Ukrayna ekonomisi savaşın etkileri nedeniyle karamsar bir görünüm sergilemeye devam ediyor. Tırmanan çatışma, altyapı tahribatı ve işgücü kıtlığı nedeniyle 2025 büyüme tahmini %2'ye, savaşın uzun süreceği varsayımıyla 2026 tahmini ise %3'e oldu. Öte yandan Rusya ekonomisinin 2025 yılı büyüme tahmini %1,2'ye düştü.

Bu düşüşün ana nedenleri arasında, Rusya Merkez Bankası'nın enflasyonu düşürmek için uyguladığı yüksek faiz oranlı kısıtlayıcı para politikası ve düşük petrol gelirleri yer alıyor. Ayrıca, hükümetin yüksek bütçe açığını azaltmak için uyguladığı kemer sıkma önlemleri, vergi artışları ve yatırım durgunluğu, askeri üretime rağmen büyümeyi daha da yavaşlatıyor.

Kaynak: Kamil Gliwinski

Erişim: <https://wiiw.ac.at/autumn-forecast-eastern-europe-with-robust-but-slower-growth-n-700.html>

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Rusya, Enflasyon.

B. POLİTİKA

1. Ukrayna ve Trump'ın Barış Planı / Center for Strategic & International Studies (ABD)

Trump, Gazze anlaşmasının ardından Ukrayna'daki savaşı bitirme amacıyla temaslarını sürdürüyor. AB ve Birleşik Krallık dondurulmuş Rus varlıklarını Ukrayna'nın silah alımları için kullanmayı, ABD ise "zafer tarifeleri" uygulamayı tartışırken, Rusya ekonomisi yaptırımlar ve Ukrayna saldırıları nedeniyle çöküşün eşiğinde görünüyor. CSIS Futures Lab araştırmalarına göre hem uzmanlar hem de yapay zekâ modelleri, olası bir barış anlaşmasında Ukrayna için Rusya tarafından işgal edilen toprakların hukuki olarak tanınmaması ve Ukrayna'nın NATO üyeliği olasılığının yakın gelecekte gündemden kaldırılmasının kritik olduğu düşünülüyor.

Kaynak: Aaron Schwartz

Uzmanlar, modern toprak gasplarını emsal haline getirmeyen, hukuki tanınma olmadan fiili kontrol hattının kabulünü, NATO üyeliğinin askıya alınması ve dondurulmuş Rus varlıklarının kaldırılma olarak kullanımını içeren bir modelde birleşmekte. Yapay zekâ modelleri ise, Ukrayna'nın yeniden silahlanması ve Batı'nın ticari erişimi konularında daha katı çizgiler çizmesinden yana.

Nihayetinde başarılı bir barış anlaşması, silahlar sustuktan sonra dahi savaş sonrası siyasi krizler ve ekonomik şoklar nedeniyle başarısız olabilir. Bu nedenle, olası bir Trump barış planı gibi sadece dondurmaya amaçlayan anlaşmalar, güvenilir garantiler ve yeniden inşa taahhütleri olmaksızın çatışmanın sadece geçici olarak durması riskini taşıyor.

Erişim: <https://www.csis.org/analysis/what-could-trump-peace-plan-ukraine-look>

Anahtar Kelimeler: Ukrayna, Barış Anlaşması, Rusya.

2. Birleşik Krallık ve Çin Casusluk Davası / Chatham House (Birleşik Krallık)

Çin adına casusluk yapmakla suçlanan iki İngiliz vatandaşının yargılanmasının başarısızlıkla sonuçlanması, Westminster'i karıştırmaya devam ediyor. İki kişiye karşı açılan dava geçen ay düşürüldü ve savcılık müdürü, İngiliz hükümetinin Çin'in "ulusal güvenliğe tehdit" oluşturduğuna dair yeterli kanıt sunamadığını söyledi.

Tüm ülkeler birbirlerini gözetler ve etkilemeye çalışır ancak Çin eşi benzeri görülmemiş ölçekte ve hırsla istihbarat sorunu oluşturmaya devam ediyor. Hükümet, son ulusal güvenlik stratejisinde, Çin'in casusluk faaliyetleri, demokrasiye müdahalesi ve ekonomik güvenliği zayıflatma girişimlerinin son yıllarda arttığını kabul etti. Birleşik Krallık, Çin'in casusluk, sızma ve etki operasyonları gibi gerçek tehditlerine karşı mücadele etmek için daha fazlasını yapması gerekiyor.

Çin, Birleşik Krallık için hem önemli bir ekonomik ortak hem de sistemik bir rakiptir. Birleşik Krallık hükümeti, politikacılara, yetkililere, işletmelere, üniversitelere ve toplumun geneline Çin'in faaliyetlerine karşı nasıl tepki verileceğine yönelik önemli yatırımlar yapmalıdır. MI5 (İngiltere'nin iç istihbarat teşkilatı) Başkanı, 2022 yılında FBI (Federal Soruşturma Bürosu)'daki meslektaşıyla birlikte Çin'in sistemin tamamını etkileyen kritik bir sorun olduğunu dile getirdi.

Bu sorun, siyaset dünyasının da ötesine geçiyor. İşletmeler ve üniversiteler de Çin ile olan kapsamlı ilişkilerin getirileri ve riskleri arasında denge kurmakta zorlanıyor. Çin istihbarat ajanları, teknolojiye, ekonomik güce ve nüfuza erişim sağlamak için ticaret ve eğitimi kolay hedefler olarak görüyor.

Çin, istihbarat faaliyetlerine ciddi miktarda kaynak sağlıyor. Birleşik Krallık ve diğer demokrasilerde siyaset ve kamusal yaşamı etkilemek için yoğun girişimler bulunuyor. Soğuk Savaş döneminde komünist devletlerin aksine, ÇKP'nin (Çin Komünist Partisi) Birleşik Krallık'ta ideolojik destekçileri oldukça azdır.

Kaynak: James Wendlinger

Erişim: <https://www.chathamhouse.org/2025/10/china-spy-case-shows-uk-must-do-more-tackle-chinese-espionage-and-influence-operations>

Anahtar Kelimeler: Çin, Casusluk, Birleşik Krallık.

3. Arnavutluk'un Yapay Zekâ Bakanı ve AB Üyeliği İçin Anlamı / European Union Institute for Security Studies (Fransa)

Ursula von der Leyen'in Batı Balkanlar'ı ziyaret etmesi, AB'nin genişleme gündeminin sürdürdüğü bir dönemde gerçekleşti. Genişleme paketinin gelecek ay açıklanması, Berlin Süreci Zirvesi ve Avrupa Konseyi toplantısının da birkaç gün uzakta olması nedeniyle, bu gezi Brüksel'in bayat söylemi ile bölgenin beklentileri arasındaki boşluğu yakaladı. Bununla birlikte, Tiran AB-Batı Balkanlar Yatırım Forumu'nda Avrupa Komisyonu Başkanı, Arnavutluk'u AB'nin en güvenilir ortaklarından biri olarak niteledi ve yapay zekânın, bölgenin Tek Pazar'a entegre edilmesinde kilit bir unsur olduğunu vurguladı.

Geçtiğimiz ay Arnavutluk, bakanlık pozisyonuna yapay zekâ sistemi atayan ilk ülke olarak küresel manşetlere çıktı. 11 Eylül 2025 tarihinde Başbakan Edi Rama, geleneksel Arnavut kostümü giymiş bir kadının dijital avatarı olan Diella'yı, kamu alımlarını denetlemekten sorumlu Yapay Zekâ Devlet Bakanı olarak tanıttı. YZ'nin ise Arnavutluk'un AB'ye katılımını kolaylaştırması bekleniyor. Ancak, yönetim işlevlerini, tanım gereği “insan olmayan” algoritma tabanlı bir teknolojiye açıkça emanet etmek, etik ve hesap verebilirlik gibi kritik konuların yanı sıra siber güvenlik ve teknolojik bağımlılık konusunda endişeleri de beraberinde getiriyor. Son birkaç yılda Arnavutluk, AB üyelik sürecinde istikrarlı bir şekilde ilerlemiştir. AB üyeliği hedefine ulaşmak için Başbakan Rama, Arnavutluk'un katılımını üç alanda ilerletebilecek olan YZ'ye büyük ölçüde güvenmeyi planlıyor.

İlk olarak, güvenli dijital altyapının geliştirilmesi ve Arnavutluk toplumunun daha geniş çapta dijitalleşmesi, AB'ye katılım için gerekliliktir. 1 Ocak 2024 tarihinde, e-Arnavutluk platformunda, vatandaşlara idari prosedürlerde yardımcı olan bir sohbet robotu olan “sanal kamu görevlisi” başlatıldı. İkincisi, yapay zekâ, AB mevzuatının aktarılmasını kolaylaştırarak ve Arnavutluk'un mevzuat çerçevesini Avrupa standartlarıyla uyumlu hale getirerek, katılım sürecini hızlandırmak için bir araç haline geliyor. Son olarak, yapay zekâ potansiyel bir yolsuzlukla mücadele aracı olarak ortaya çıkıyor. Arnavut vatandaşlarının üçte birinden fazlası tarafından ekonomiye yönelik en büyük tehdit olarak görülen yolsuzluk, sadece iç sorun değil aynı zamanda AB üyeliğinin önündeki en önemli engel.

Bununla birlikte, yapay zekânın yaygın kullanımı endişelere yol açıyor. Arnavutluk'ta internet kullanımı nispeten yüksek olsa da (nüfusun %88'i internete erişebiliyor), sadece %32'si temel dijital becerilere sahipken, %9'u temel becerilerin üzerinde. Yönetime yapay zekâ getirilmesinde temel sorun, hesap verebilirlik ve kamu güveni olmasına rağmen sanal bir YZ bakanının göreve getirilmesi. Bu sebeplerden dolayı halkın güveni artmak yerine daha da azalabilir. Çünkü Diella tamamen özgür olarak değil, insan gözetiminde çalışacak ve karar verme yetkisi ise resmi olarak hala yetkililerde olacak. Bu yüzden yapay zekâ tarafından şekillenen bilgilere güvenmek tamamen tarafsız bir durum değildir. Ayrıca Diella doğrudan siyasi denetimin yanı sıra pek çok “mikro karar” da alacak. Bu kararlar ise hükümetin seçimini yönlendirecek. Küresel gerilimin artması ve

Trump'ın Avrupa'nın dijital bağımlılıklarını silah olarak kullanması sebebiyle AB yabancı teknolojilere bağımlılığının oluşturduğu stratejik zayıflıkların oldukça farkındadır. Yani Diella, Avrupa'nın azaltmaya çalıştığı bağımlılıkları daha da güçlendirme riski taşıyor.

Diella'nın terfisi sınırlı denetim ve şeffaflık gibi riskler taşısa da e-Arnavutluk'ta sanal asistan olarak üstlendiği ilk görevi gibi önceki yapay zekâ girişimlerine dayanıyor ve hem dijital yönetişime yönelik daha geniş bir çabayı hem de bir dereceye kadar siyasi gösterişçiliği yansıtıyor. Fakat AB yolunda ilerleyen ülkeler bu süreci dikkatli bir şekilde yönetmelidir. Çünkü bu durum sadece Arnavutluk'ta yönetim ikilemi değil aynı zamanda yakın komşularda da güvenlik endişesi oluşturuyor.

Kaynak: EUISS

Erişim: <https://www.iss.europa.eu/publications/commentary/artificial-intelligence-real-politics-what-albanias-ai-minister-means-eu>

Anahtar Kelimeler: Arnavutluk, Yapay Zekâ, Dijital Bağımlılık.

4. Tomahawk Füzeri Ukrayna'yı Kurtaracak mı? / Center for Strategic & International Studies (ABD)

Ukrayna Devlet Başkanı Zelenski'nin Beyaz Saray ziyaretinde uzun menzilli Tomahawk füzeri görüşüldü. ABD stoklarında tahmini 1.000 adet bulunan ve derin kara saldırı (TLAM) yeteneğine sahip bu konvansiyonel füzelerin hızlı sevkiyatı, savaşın gidişatını etkileyerek Rusya'yı müzakereye zorlayacak bir kaldıraç sağlayabilir. Ancak bu karar,

ABD'nin Pasifik'teki öncelikleriyle rekabet etmekte ve Rusya Devlet Başkanı Putin'in sert uyarıları nedeniyle jeopolitik risk taşımakta.

Geleneksel olarak deniz tabanlı olan Tomahawk'lar, Ukrayna'da gemilerden veya uçaklardan fırlatılamayacağı için tek seçenek, birim maliyeti yaklaşık 6,2 milyon dolar olan Ordu'nun Typhon sistemi gibi kara tabanlı fırlatıcıların tedarik edilmesidir; birim füze maliyeti yaklaşık 2,2 milyon dolar olan bu sistemlerin kullanımı için ise, Ukraynalı personelin daha önce F-16 ve Patriot gibi karmaşık sistemleri öğrenmiş olması sayesinde ABD veya NATO askerlerinin sahada bulunmasına gerek kalmadan eğitimler ülke dışında tamamlanabilecektir.

Kaynak: Getty Images

ABD'nin Ukrayna'ya gönderebileceği tahmini füze miktarının yaklaşık 1.000 olduğu ancak Pentagon stokların tükenmesinden endişe duyduğu için yönetimin savaşı bitirme fırsatı adına birkaç yüz füze göndermeyi değerlendirebileceği belirtilmekte. Sevkiyatın başlaması için Başkan onayı sonrasında, Ukraynalı personel bir ila iki ay sürecek bir eğitimden geçecek ve füzeler ile fırlatıcılar eş zamanlı olarak Polonya üzerinden taşınarak yaklaşık iki ay içinde Ukrayna'ya ulaşacak.

Rusya'nın Tomahawk sevkiyatına vereceği misilleme tepkisinin sınırlı kalacağı öngörülürken (zira nükleer tehditlerin etkisi azaldı ve ABD hedeflerine saldırmak riskli), bu füzelerin Ukrayna için "oyunun kurallarını değiştirebilecek" potansiyeli olduğu düşünülmekte. İkinci Dünya Savaşı analizleri, enerji endüstrisine yapılan saldırıların

Alman savaş faaliyetlerine "felaket" düzeyinde zarar verdiğini gösterse de Tomahawk'ların başarısı üretimde azalma, nüfus ve tedarikçiler üzerinde baskı oluşturma ve nihayetinde Rusya'yı ciddi müzakerelere zorlama gibi dolaylı olaylar zincirine bağlıdır. Ukrayna'nın büyük bir kara harekâtına yeterli kaynağı bulunmamakta ve bu durum Başkan Trump'ın göreve geldikten sonra vaat ettiği ateşkese ulaşmak için en umut verici bir yol olabilir.

Erişim: <https://www.csis.org/analysis/will-tomahawks-save-ukraine>

Anahtar Kelimeler: Ukrayna, Füze, Rusya.

5. Fransa Nükleer Gücünü Feda Edecek mi? / Peterson Institute For International Economics (ABD)

Fransa'da Başbakan Lecornu liderliğinde kurulan yeni hükümet, kısa vadeli siyasi istikrarı sağlamak adına Sosyalist Partinin desteği karşılığında emeklilik yaşını 64'e yükselten 2023 reformunu 2027 seçimlerine kadar askıya alma kararı aldı. Bu taviz, 2027 yılında devlete tahmini 1,8 milyar avroya mal olması ve mali açığın GSYH'nin yaklaşık %5,4'ü kadar olması bekleniyor. Mali piyasaların Fransa'nın reform yeteneğini test etmesi halinde; güvenilir bir orta vadeli mali planın olmaması, kredi notu düşüşlerine ve AB'nin ikinci büyük ekonomisinde tam bir mali krize yol açabilir. Bu senaryoda, 2027 seçimlerinden istikrarlı bir yönetim çıkmazsa, Fransa'nın Yunanistan gibi Avrupa kredi kurumlarından yardım isteme riski bulunuyor.

Fransa'da tam anlamıyla bir mali kriz çıkması durumunda, Avrupa Merkez Bankası (ECB), kötü mali yönetim nedeniyle yasal olarak İletim Koruma Aracı'nı (TPI) kullanamayacak ve bunun yerine, Avrupa İstikrar Mekanizmasının (ESM) devreye girmesini gerektiren Outright Monetary Transactions (OMT) programına başvurmak zorunda kalacak. Bu senaryoda, ECB müdahalesi için şartlı politika alanı sağlamak üzere işleyen bir Fransız hükümeti önce ESM ile bir reform programı müzakere etmek zorunda kalacak.

Ancak, 2027 sonrası hükümetlerin ESM ile çalışmanın siyasi damgasından kaçınmak için direneceği düşünüldüğünden, AB ve Avro Bölgesi, Fransa'yı kurtarmak için özel bir çözüm bulmak zorunda kalacak. Nihayetinde finansal krizin bedeli olarak, Rusya tehdidi

altındaki euro bölgesinin tek nükleer gücü olan Fransa, 2019-2025 arasında 37 milyar avroya mal olan nükleer caydırıcılığını sürdürme maliyetini AB düzeyine taşıyarak, bu gücün kontrolünde AB'ye söz hakkı verme riskini göze almak zorunda kalabilir. Bu, Macron'un zaten önerdiği stratejik diyalog ve nükleer şemsiyenin genişletilmesi tartışmalarını öngörülemez bir şekilde hızlandırabilir.

Kaynak: *Stephane Mahe*

Erişim: <https://www.piiie.com/blogs/realtime-economics/2025/if-france-gets-bailout-will-it-sacrifice-its-nuclear-force>

Anahtar Kelimeler: Nükleer Güç, Ekonomik Kriz, Fransa.

6. ABD-Brezilya İlişkileri / Belfer Center (ABD)

Son on yılda ABD ve Brezilya siyaseti, sağcı popülizmin yükselişi ve artan kutuplaşma ekseninde bazı benzerlikler sergilemişti. Jair Bolsonaro'nun 2018 yılındaki zaferi, Donald Trump'ın küresel etkisini yansıtırken, Biden yönetiminin erken endişeleri ve Brezilya askeri liderliğine seçim sonuçlarına saygı duymaları için gizlice baskı yapılmasına yol açmıştı. Bu endişeler, Bolsonaro'nun yenilgiyi kabul etmemesi ve destekçilerinin 8 Ocak 2023'te Brasília'yı basmasıyla (ABD'deki 6 Ocak olayının yansıması) haklı çıkmıştı. Brezilya Yüksek Mahkemesi'nin kurumsal direnci krizi kontrol altına almış ve Bolsonaro'nun darbe planlamaktan mahkûm edilmesiyle sonuçlanan tarihi bir karara

imza atmıştı. Trump yönetiminin Brezilya ürünlerine uyguladığı gümrük vergileri (bir yılda ABD'ye ihracatta yaklaşık %20 düşüşe neden olarak) Brezilya ekonomisine zarar verirken, Lula hükümetini ihracat pazarlarını Vietnam, Meksika ve AB gibi ortaklarla çeşitlendirmeye yöneltti. ABD'li ithalatçıların lobi faaliyetleri bazı vergilerin geri çekilmesini sağlasa da ikili ilişkilerin geleceği, Lula ve Trump'ın kişisel etkileşimlerine, Brezilya'nın ticari lobiler aracılığıyla ABD'de etki oluşturma becerisine, Brezilya'daki seçimler öncesinde gümrük vergilerinin ekonomik etkisine ve Brezilya'nın çeşitlendirme çabalarının başarısına bağlıdır.

Kaynak: Luis Nova

Senaryo 1 (En Olası): Kademeli Gerileme ve Kısmi Geri Çekilme

Bu senaryoda ABD'nin Batı Yarımküre 'deki ortağını kaybetme riskinden ve Brezilya'nın ABD pazarından dışlanma kaygısından dolayı, ticarette teknik çalışma grubu oluşturularak etanol veya kahve gibi siyasi açıdan hassas mallara yönelik kısmi gümrük vergisi indirimi ve sembolik jestlerle sınırlı bir normalleşme hedeflenecek, ancak Bolsonaro ile ABD yönetimi arasındaki ideolojik yakınlık tam normalleşmeyi engelleyecek.

Senaryo 2: 2026'ya Kadar Çıkmaza Girilmesi ve Kontrollü Çatışma

Trump'ın gümrük vergilerini ve yaptırımları Brezilya'dan tavizler (daha fazla ABD malı alımı veya kritik minerallerde iş birliği gibi) talep etmek için sürdürmesiyle gergin ancak işlevsel bir soğuk barış dönemini tanımlar. Bu durumda Lula, AB-Mercosur Anlaşması ve diğer ortaklarla ticareti genişleterek telafi yolları arayacak, ancak ABD vergilerinin etkisini tamamen gidermeyecek.

Senaryo 3 (Olasılık Düşük, Etki Yüksek): Tırmanma ve Misilleme

Washington'un ek yaptırımlar uygulaması halinde Brezilya'nın ABD şirketlerine karşı kuralları sıkılaştırarak veya misilleme vergileri uygulayarak yanıt vermesiyle, güvenlik iş birliği dahil olmak üzere yarımküre iş birliğinin ciddi zarar göreceği bir çatışma senaryosudur. Malezya zirvesinin başarısı ise, karşılıklı pragmatizme dayalı bir sıfırlamanın mı yoksa stratejik sapma ve güvensizliğin mi damga vuracağını belirleyen bir barometre görevi görecek.

Erişim: <https://www.belfercenter.org/research-analysis/whats-next-us-brazil-ties>

Anahtar Kelimeler: Vergi, ABD, Politika.

7. Trump – Xi Görüşmesi / Reuters (Birleşik Krallık)

30 Ekim 2025 tarihinde Güney Kore'nin Busan kentinde Çin Devlet Başkanı Xi ile görüşen Trump, ABD'den soya fasulyesi alımlarını yeniden başlatma ve nadir toprak elementleri ihracatını sürdürmesi karşılığında Çin'e uygulanacak olan gümrük vergilerini azaltma hususunda Xi ile anlaştığını kamuoyu ile paylaştı. Trump, fentanil öncülü ilaçlara yönelik tarife oranını yarı yarıya düşüreceğini ve Çin ithalatına uygulanan tarifelerin ise %57'den %47'ye indirileceğini bildirdi.

Çin tarafı ise otomobil, uçak ve silah için hayati rol oynayan nadir toprak elementlerine yönelik açıklanan ihracat kontrollerini askıya almayı kabul etti. ABD Hazine Bakanı Scott Bessent, Çin'in önümüzdeki ocak ayına kadar 12 milyon ton ABD soya fasulyesi ve gelecek üç yıllık süreçte her yıl 25 milyon ton satın almayı kabul ettiğini belirtti. Trump ise, Çin'in ABD'den doğal gaz ve petrol alacağını ifade etti.

Uzmanlar, Trump-Xi görüşmesinin ardından küresel çapta yaşanan gerginliklerin bir yıl süre ile ertelendiğini belirtirken, Çin'in Trump'ın ilk başkanlık döneminde imzalanan ancak yerine getirmediği satın alma anlaşmaları nedeniyle ticaret savaşlarının her an yeniden alevlenebileceği hususunda uyarılarda bulundular. Bazı uzmanlar ise ikili görüşmenin temel olarak hiçbir şeyin değişmediğini düşünüyorlar. Toplantı sırasında Xi, Trump ile ara sıra anlaşmazlıkların olabileceğini ve bunu normal olarak karşıladığını vurguladı. ABD, Çin ile enerji konusunda önemli ilerlemeler kaydedilmesinden oldukça

memnun olurken diğer tarafta Çin Dışışleri Bakanlığı ABD'nin nükleer deneme yasaklarına uyması gerektiğini dile getirdi.

Kaynak: Evelyn Hockstein

Erişim: <https://www.reuters.com/world/china/looming-trump-xi-meeting-revives-hope-us-china-trade-truce-2025-10-29/>

Anahtar Kelimeler: Anlaşma, Trump, Xi.

C. ÇEVRE

1. Çin'in Teknoloji Destekli Tahıl Tarımı Gıda Güvenliğini Güçlendiriyor / Xinhua Silk Road Information Service (Çin)

Çin, bilimsel tarla yönetimi ve modern tarımsal altyapı sayesinde 1,4 milyarlık nüfusunun ihtiyaç duyacağı gıda tedarikinde kendi kendine yetebilmeyi hedefliyor. Ülke genelinde 66,7 milyon hektardan fazla yüksek standartlı tarım arazisi bulunurken Shandong gibi tahıl bölgelerinde çiftçiler, hava koşullarının zorluklarına karşı kurutma tesisleri kapasitesini artırarak sonbahar hasadını güvence altına alıyor. Kooperatifler, drone ile ilaçlama ve yoğun ekim teknikleri gibi bilimsel tarım yöntemlerini kullanarak hem verimi artırıyor hem de ülke çapında modernleşmeyi teşvik ediyor.

Kaynak: Zhang Tao

Çinli üreticiler, hasadı artırmak adına verimi yüksek çeşitleri daha fazla benimsiyor. Buna örnek olarak, Liaoning'de bir deneme tarlasında altı süper pirinç çeşidinin yetiştirilmesi ve çiftçilerin verim ve kaliteye göre tohum seçebilmesi için düzenlenen yıllık tohum seçme yarışmaları gösteriliyor. Deneyimli bir çiftçi, geçen yıl hektar başına 11.250 kg pirinç verimi elde ettiğini belirtti. Çin, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO)

2025 yılı teması "Daha İyi Gıdalar ve Daha İyi Bir Gelecek için El Ele" çağrısıyla uyumlu olarak gıda güvenliğini sağlama ve küresel iş birliğine katkıda bulunma taahhüdünü sürdürüyor.

2024 yılında tahıl üretimini ilk kez 700 milyon tonun üzerine çıkaran Çin'in bu istikrarında, %63'ten fazla katkı sağlayan tarım teknolojisi ve bilim önemli bir rol oynuyor. Çin, kendi gıda güvenliğini güvence altına alırken, tarımsal kalkınma deneyimini de dünya ile paylaşıyor. Örneğin Afrika'da kurduğu 24 tarım teknolojisi merkezi sayesinde, mahsul verimini ortalama %30 ila %60 oranında artırarak küresel tarımsal modernizasyona katkıda bulunuyor.

Erişim: <https://en.imsilkroad.com/p/347955.html>

Anahtar Kelimeler: Altyapı, Çin, Tarım.

2. Akıllı Ev Uyarlamaları Sel Hasarlarını ve Finansal Riskleri Azaltır / Vrije Universiteit Amsterdam (Hollanda)

İklim değişikliği, selden hasar gören evlerin ve iş yerlerinin sayısını giderek artırıyor. Çevre ekonomisti Thijs Endendijk yaşadığımız çevreyi suya karşı nasıl daha dayanıklı hale getirebileceğimizi araştırmış ve binalarda yapılan akıllı değişikliklerin hasarı önemli ölçüde azaltabileceği sonucuna ulaşmıştır.

2021 yılında Limburg'da selden etkilenen haneler arasında yapılan anket araştırmasında evin önüne su geçirmez bariyerler kurmak, elektrikli aletlerin yerleşimi ve karo zemin gibi su geçirmez malzemelerin kullanılması hasarları %30 ila %40 oranında azaltabileceği ortaya çıkmıştır. Bu, yaklaşık 11.000 ila 15.000 avro arasında bir meblağa denk geliyor.

Endendijk, "Farkındalık ve güvenilir bilgilere erişim, harekete geçmek için kritiktir." diyor. Sel risklerindeki artış, finans sektörü ve gayrimenkul yatırımcılarını doğrudan etkiliyor. Hükümetlerin ve sigorta şirketlerinin daha hızlı ve şeffaf bir şekilde tazminat düzenlemeleri için iş birliği yapması da oldukça önemlidir. Bu çabalar, konut fiyatlarının daha istikrarlı olmasına ve konut piyasasının iklim değişikliğine daha dayanıklı hale gelmesine yol açar. Endendijk, "Alınan önlemlerle iklim riskleri hakkında daha iyi bilgi

sağlayarak ve vatandaşları önlem alma konusunda destekleyerek, bankalar ve hükümetler ile birlikte iklime dayanıklı bir yaşam ortamını inşa edebilir.” dedi.

Kaynak: VU

Erişim: <https://vu.nl/en/news/2025/smart-home-adaptations-reduce-flood-damage-and-financial-risks>

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Sel, Risk.

3. Filistin’de Doğal Kaynakların Tahribatı ve Restorasyon Beklentileri / International Food Policy Research Institute (ABD)

Filistin’de savaş sonrası ateşkes döneminde temel öncelik, yıkılan altyapının (su, gıda, elektrik) ve savaşın yol açtığı doğal kaynak tahribatının giderilmesidir. 2025 yılı Haziran ayında yapılan UNEP Hasar Değerlendirmesi: Yaşanan yıkım toprak, su ve hava kirliliğinin yanı sıra Filistin'deki tarım arazilerinin %95'inden fazlasının ve tarımsal sistemlerin yok olmasını içermekte. Bu bağlamda, Filistin ekonomisi ve kültürü için hayati (GSYH'nin %5'i, 100.000 ailenin geçim kaynağı) olan ve savaş öncesi Filistin tarım arazilerinin %45'ini kaplayan zeytin ağaçlarının durumu kritik önem arz ediyor. Kırılgan barış dönemi,

bu değerli kaynağı geri kazanmak için hızlı koruma eylemleri, sistematik hasar tespiti ve zeytin ekonomisini canlandırmak üzere acil uluslararası yatırım gerektiriyor.

Zeytin ağaçları, Filistin için yüzlerce yıl süren verimlilik, karbon tutma ve kurak iklimdeki rolü nedeniyle hayati kültürel ve ekonomik doğal altyapıdır. Ancak, on yıllardır süren saldırılar ve son çatışmalar nedeniyle yüz binlercesi yok edilmiş ve çiftçi erişimi kısıtlanmıştı. Ateşkes sonrası dönemde, yerel gelir ve gıda güvenliğini sağlamak amacıyla bu altyapıyı yeniden inşa etmek için iki acil önlem gereklidir; Kalan zeytin ağaçlarının varlığını ve tahribatını sistematik olarak belgelemek (hasar, tazminat ve genetik çeşitlilik için) ve kalan stokları korumak için önlemler geliştirmek.

Savaşın neden olduğu toprak bozukluğu ve su kaynakları tahribatına rağmen kalan zeytin ağaçlarından verim ve geliri en üst düzeye çıkarmak temel hedeftir. Bu doğrultuda, agroekolojik üretim sistemlerine odaklanılması, işleme tesislerinin kalan ağaçlara yakın kurulması ve mülkiyet haklarının güçlendirilerek tahrip olan tarım arazilerinin (zeytinlikler dahil) tarım dışı kullanıma açılmasının engellenmesi öneriliyor. İnsani kayıplara odaklanılmasına karşın, zeytin ağaçlarının durumunun savaşın kapsamlı yıkımını gösterdiği ve Filistinlilerin geçim kaynakları için hayati olan bu doğal kaynakların korunması için acil planlama gerektiği vurgulanıyor.

Kaynak: Rafahkid

Erişim: <https://www.ifpri.org/blog/no-olive-branch-the-question-of-natural-resource-destruction-in-gaza-and-the-west-bank/>

Anahtar Kelimeler: Filistin, Beslenme, Zeytin Ağacı.

4. Tarımsal Dronelar Küresel Ölçekte Yaygınlaşıyor / The Conversation (Fransa)

Son on yılda teknolojide yaşanan yeni gelişmeler İHA'ları sağlık, eğlence, inşaat vb. alanlarda günlük yaşam tarzının bir parçası haline getirmiş ve artık insanların temel ihtiyacını oluşturan gıdaların üretim sürecinde de kullanılmaya başlamıştır. Tarımsal drone kullanımı son dönemde küresel çapta hızlı bir şekilde yayılmaya başladı. İki yıl öncesine kadar tarımsal dronelar oldukça pahalı, küçük ve kullanımı çiftçiler açısından oldukça zor bir araçtı. Ancak, günümüzde piyasaya çıkan yeni modeller nispeten kolay kontrol edilebilir ve yaklaşık 100 kg'a kadar (2 çuval gübre) yük taşıyabilir duruma geldi.

Tarımsal dronelerin fiyatı, vergisi ve kullanım maliyetleri ülkeden ülkeye değişiklik gösteriyor. Örneğin, Çin'de bir çiftçi 10.000 dolardan daha uyguna bir tarımsal drone alabilirken, ABD'deki bir çiftçi tarımsal drone için 20.000 ila 30.000 dolar arasında ücreti gözden çıkartması gerekiyor. Tarımsal dronelar farklı ekipmanlar ile donatılarak çeşitli işlerde kullanılabilir. Örneğin, ilaçlama, gübreleme, tohum ekme, ürün taşıma vb.

Tarım faaliyetinin olmazsa olmaz aracı traktörlerin tarımsal faaliyetlerde kullanımı ilk önce gelişmiş ülkelerde yaygınlaştı ve daha sonra sırasıyla gelişmekte olan ve düşük gelirli ülkelerde kullanılmaya başladı. Ancak günümüzde tarımsal dronelerin yaygınlaşması traktöre kıyasla daha hızlı oldu. Tarımsal dronelar ilk olarak Doğu Asya'dan Güneydoğu Asya'ya, oradan Latin Amerika'ya ve sonra Kuzey Amerika ve Avrupa'ya yayıldı.

Kaynak: Mateus Bonomi

Tarımsal dronelerin kullanımı yaygınlaşmadan önce birçok çiftçi tarlalarını ilaçlarken sırta takılan manuel araçları kullanmaktaydı. Tarımsal dronelerin kullanımı ile artık çiftçilerin ilaçlama esnasında zehirli ilaçlara maruz kalacağı durum ortadan kalkmış oldu. Ancak uzmanlar tarımsal dronların faydası olduğu kadar zararının da olabileceği konusunda uyarılarda bulundurlar. Örneğin, tarımsal drone 2 metre yükseklikten ilaçlama yaparken, komşu tarlalara çeşitli zararlar verebilir.

Tarımsal dronelar, çiftliklerde ihtiyaç duyulan işgücünü azaltırken, önemli ölçüde zaman tasarrufu sağlar. Ayrıca, eski yöntemler yerine tarımsal dronelarla modern tarım faaliyetlerinin yürütmesi yeni nesil genç çiftçilerin ilgisini daha çok çekiyor. Tarımsal drone kullanımının artmasıyla çiftliklerde ve tarlalarda çalışan işçilerin işlerini kaybetme ihtimali ise giderek artıyor.

Erişim: <https://theconversation.com/agricultural-drones-are-taking-off-globally-saving-farmers-time-and-money-265154>

Anahtar Kelimeler: Tarımsal Drone, Tarım, Gübre.

5. AB'nin Tarım-Gıda Sektörü Küresel Bir Başarı Öyküsü / Centre for European Policy Studies (Belçika)

Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası (OTP), genellikle başarısızlık olarak algılansa da yakından incelendiğinde AB'nin yıllık ticaret fazlasına yaklaşık 60 milyar avro katkıda bulunuyor. OTP'nin %30'luk bütçesinin çoğu doğrudan gelir desteği olarak harcanmakta ve bu miktar sınırlı kalmakta. Sektör: yaşlanan çiftçi nüfusu, gençlerin isteksizliği, aşırı üretim, çevre baskısı ve pestisit kullanımı gibi birçok zorlukla karşı karşıya. Ayrıca, Ukrayna'nın devasa çiftlikleri ve Batı Balkanlar ile Moldova'daki verimsiz, küçük işletmelerin mevcut AB standartlarına ulaşma gerekliliği, potansiyel AB genişlemesini OTP için büyük bir sorun haline getirmekte.

AB'nin, OTP'si, ekonomik gelişmişlik düzeyi düşük bölgelerde artan Avrupa karşıtı hoşnutsuzluk nedeniyle yeni bir siyasi anlatıya ihtiyaç duymakta. Ancak OTP'ye yönelik yaygın eleştirilere rağmen, AB'nin tarım-gıda sektörü yıllık ticaret fazlasına büyük katkı

sağlayan ve iyi düzenlenmiş küresel bir başarı öyküsüdür. Öte yandan Mercosur gibi anlaşmalara yönelik endişeler, AB'nin katı sağlık standartlarının ithalatlara uygulanacak olması ve CETA/Japonya anlaşmaları sonrası ihracatın artması gibi geçmiş deneyimlerle hafifliyor. Sonuç olarak; AB, kırsal kalkınmaya, siyasi istikrara ve stratejik özgürlüğe katkıda bulunan bu başarılı sektörü korumaya ve geliştirmeye devam etmelidir.

Kaynak: Vecteezy

Erişim: <https://www.ceps.eu/the-eus-agri-food-sector-is-a-global-success-story-and-thats-why-we-need-a-new-narrative-for-the-cap/>

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Tarım Politikası, Gıda.

D. SOSYAL

1. G20 Küresel Açlığı Ortadan Kaldırmaya Nasıl Yardımcı Olabilir? / ROSALUX (Almanya)

Güney Afrika'nın G20 başkanlığını "dayanışma, eşitlik ve sürdürülebilirlik" temalarıyla devralması, iklim değişikliği, çatışmalar ve eşitsizliklerin tetiklediği küresel açlık krizi için siyasi iradeyi harekete geçirme fırsatı sunuyor. Brezilya, kendi ülkesinde 40 milyon insanı açlık haritasından çıkararak bu krizle mücadelede başarılı bir model oluşturmakta. Bu başarı, küçük çiftçilerden alım, asgari ücretin artırılması ve gıda hakkının yasallaştırılması gibi denenmiş ve kanıtlanmış politikaların yeniden yürürlüğe konulmasıyla elde edildi.

Brezilya'nın G20 başkanlığında başlattığı Küresel Açlık ve Yoksullukla Mücadele İttifakı'na rağmen, somut sonuçlara ulaşılamaması çok taraflı kalkınma bankaları gibi bazı üyelerin piyasa odaklı çözümleri teşvik etmesinden kaynaklandı. G20'nin önceliği, yeni platformlar yerine etkinliği kanıtlanmış programları konsolide etmek ve liderlerin ulusal açlıkla mücadele politikalarını ilerletmesini sağlayacak somut bir siyasi gündem oluşturmaktır.

Kaynak: IMAGO / SOPA

Güney Afrika'nın G20 başkanlığını ABD'ye devretmeden önce, açlıkla mücadele için dört temel politika aracını (yerel çiftliklerden kamu alımıyla okul yemekleri, fiyat istikrarı için

destek stokları, sosyal koruma ve gıda hakkını güvence altına alan yasalar) savunmaya odaklanması oldukça kritiktir. G20 liderleri, Çok Taraflı Kalkınma Bankalarının (MDB) politika önceliklerini değiştirmeli ve uluslararası desteği ihracat odaklı tarım işletmelerinden yerel gıda sistemlerine yönlendirmelidir.

Yönetimin yavaş ilerlemesine rağmen, taban topluluklarının bekleme lüksü yoktur; nitekim COVID-19 sırasında KwaZulu-Natal'daki küçük üreticiler ağı, yerelleşmiş gıda sistemlerinin geçim kaynaklarını nasıl desteklediğini göstermiştir. Tarım Bakanı Steenhuisen'in gıda egemenliğine ve arkeolojiye olan bağlılığı, Güney Afrikalı politika yapımcıların konunun önemini anladığını işaret etse de G20'nin kalan güvenilirliğini korumak için, konferans salonları yerine tarlalarda verilen bu mücadelede taban üreticilerine siyasi destek ve kaynak sağlayarak gıda adaletini gündemin en üst sırasına koyması gerekiyor.

Erişim: <https://www.rosalux.de/en/news/id/53908/how-the-g20-could-help-eliminate-global-hunger>

Anahtar Kelimeler: Brezilya, G20, Gıda.

2. ABD Gıda Yardımı ve Tehlike Altındaki Minyonlarca İnsan / Human Rights Watch (ABD)

ABD Tarım Bakanlığı (USDA) federal hükümetin kapalı kalmaya devam etmesi durumunda 1 Kasım'dan itibaren SNAP (Ek Gıda Yardım Programı) aracılığıyla yapılan temel gıda yardımı ödemelerinin sonlandırılacağını duyurdu. SNAP ödemelerinin askıya alınması milyonlarca insanın gıda alışverişini kısıtlayacak ve insan haklarına zarar verecek. ABD'de 25 eyalet yönetimi SNAP'ın askıya alınmasının haksız olduğunu belirterek Trump yönetimine karşı dava açtı.

SNAP programı "gıda kuponu" olarak bilinirken, ABD'deki en büyük yardım programıdır. 2024 yılında SNAP programı 42 milyon kişiye ulaştı. SNAP'ten sadece belirli gelir düzeninin altında yaşayan hanehalkları yararlanabiliyor. Yapılan araştırmalar neticesinde SNAP'in beslenme ve sağlık sonuçlarını iyileştirdiği ortaya çıktı. ABD Kongre Bütçe Ofisi, onaylanan son yasa tasarısı sonrası SNAP yardım bütçesinin on yıl içerisinde 187 milyar

dolar azalabileceğini açıkladı. Normal şartlarda yetersiz görülen ve kapsamı dar olan yardım bütçesinin azaltılması önemli bir sorun olarak görülüyor. Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan bir raporda sosyal koruma bütçelerinin azaltılmasının kamu kurumlarına olan güveni zedelediği ve aşırı sağ popülizmi artıracığı konusunda uyarılar yer aldı.

Kaynak: Brian Snyder

Erişim: <https://www.hrw.org/news/2025/10/29/tens-of-millions-at-risk-of-hunger-if-us-food-assistance-lapses>

Anahtar Kelimeler: ABD, Gıda Yardımı, Hanehalkı.

E. TEKNOLOJİ

1. Askeri Alanda Yapay Zekâ / Stocholm International Peace Research Institute (İsveç)

Gergin jeopolitik ortamda ve hızlanan silahlanma yarışı ortasında, ordular stratejik üstünlük için YZ yetenekleri çeşitlendirmeye devam ediyor. YZ yeteneklerinin tedariki, ordularda YZ konusunda bilgili personel eksikliği, tedarikçi çeşitliliği (teknoloji girişimleri dahil) ve tedarik kararlarının bireysel birimlere devredilme eğilimi gibi nedenlerle zorlaşıyor. Bu durum, bürokrasiyi azaltırken standart altı veya güvensiz sistemlerin kullanılma riskini artırıyor. Birçok devlet 2017 yılında Putin'in "Bu alanda lider olan, dünyanın hâkimi olacaktır" sözünden bu yana YZ'yi stratejik bir zorunluluk olarak görmekte ve istihbarat, lojistik, komuta-kontrol ve otonom sistemler gibi alanlarda YZ hızla benimseniyor.

Kaynak: Shutterstock

ABD, Hollanda, Güney Kore ve Fransa dahil birçok ülke askeri alanda YZ'nin kullanımı konusunda siyasi deklarasyonlar ve eylem planları (REYZM, Paris Deklarasyonu gibi) yayımlayarak uluslararası ilkelere bağlılık göstermiştir. Bu belgeler, YZ yeteneklerinin güvenilir ve yasal olmasını sağlamak, önyargıyı en aza indirmek ve personel

sorumluluğunu vurgulamak gibi ortak gerekliliklere atıfta bulunmakta. Sorumlu davranış ilkelerine bağlı kalmak, yalnızca YZ'nin uluslararası hukuka uygun kullanılmasını değil, aynı zamanda tedarik sürecinin de bu gereklilikleri karşılamasını zorunlu kılmakta. Askeri tedarik aktörlerinin sorumlu davranış ilkelerini ön planda tutmaları için üç ana neden bulunuyor. Bunlar, tasarım kararlarının kullanım şeklini etkilemesi, tedarikçilerin netlik ihtiyacı ve sorumlu davranış tedbirlerinin tedarik sürecinin bir parçası olabilmesidir.

Erişim: <https://www.sipri.org/commentary/essay/2025/military-YZ-responsible-procurement>

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, NATO, Teknoloji.

2. Teknoloji Çağında Küçük Güçler / Centre for Aerospace & Security Studies (Pakistan)

Modern savaşta küçük güçler, büyük güçlerin simetrik savaş beklentilerini boşa çıkarıyor. İnovasyon, çift kullanımlı teknolojilerin yeniden amaçlanması ve arazi avantajını kullanmaya dayalı asimetrik stratejiler sayesinde dikkat çekici bir başarı sergiliyor. Ukrayna'nın "Örümcek Ağı Operasyonu" bu uyarlanabilirliğin ve direncin somut bir örneği olup, büyük güçlerin askeri düşüncesindeki homojenlik ve konvansiyonel sistemlere aşırı bağımlılık gibi zayıflıkları ortaya çıkararak, asimetrik bir yıpratma stratejisiyle rakiplerin savaşma iradesini tüketme kapasitesine sahip olduklarını gösteriyor.

Ukrayna'nın Örümcek Ağı Operasyonu, İHA teknolojisi ve HUMINT'i birleştiren çarpıcı bir başarıdır. Bu kapsamda SBU (Ukrayna Güvenlik Servisi), küçük İHA'ları kargo kamyonlarında gizleyerek Rus hava üslerinin yakınına sızdırmış ve ArduPilot gibi açık kaynaklı yazılımlarla çalışan bu İHA'lar ve Olenya dahil olmak üzere Rusya'nın stratejik derinliğindeki savunma hatlarını hedef almıştır. Bu saldırı, Rus ordusunu hazırlıksız yakalamış ve Rusya'nın ikincil saldırı kabiliyetine zarar vermiştir.

Başarının temelinde, Ukrayna'nın yenilik yap ya da yok ol zihniyetiyle hareket ederek prototipleme döngüsünü kısaltması ve savunma projelerini özel aktörlere dış kaynak olarak vererek (2024 itibarıyla 500 silah üreticisi) çift kullanımlı teknolojileri hızla

geliştirmesi yatıyor. Ukrayna'nın "Örümcek Ağı Operasyonu" ve Brave 1 platformu, modern savaşta küçük güçlerin asimetrik başarısının örneğidir. Bu strateji, İHA teknolojisi, HUMINT ve sivil inovasyonu (yaklaşık 1500 startup'ın katıldığı Brave 1 gibi merkezi olmayan mekanizmalar) kullanarak, büyük güçlerin simetrik savaş beklentilerini boşa çıkarıyor.

Kaynak: CASS

Erişim: <https://casstt.com/why-small-powers-are-not-a-walkover-in-the-era-of-technologies/>

Anahtar Kelimeler: İHA, Teknoloji, Savaş.

F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER

1. Institute for Employment Research

Aile Politikası, Kariyer ve İşyeri Teknolojisi

Çevrimiçi Etkinlik (18.11.2025)

Norveç Ekonomi Okulu ve Norveç İstatistik Kurumu iş birliğiyle düzenlenen etkinlikte, işyeri yapıları, kamu politikaları ve şirket davranışlarının kariyer yolları, ekonomik hareketlilik ve işgücünün refah üzerindeki etkileri ana tema olarak ele alınacaktır. Etkinlikte tartışılacak konular şöyledir; kariyer, ücret ve insan sermayesi gibi konuların yanı sıra, aile, sosyal ve vergi politikaları, işyerinde yenilik ve teknoloji, firma organizasyonu ve yönetim uygulamaları, esnek çalışma düzenlemeleri.

Erişim: <https://iab.de/en/iab-veranstaltungen/family-policy-careers-and-workplace-technology/>

2. Center for Strategic & International Studies

Savaş Alanında Uzay Yetenekleri

Çevrimiçi Etkinlik (20.11.2025)

CSIS Havacılık ve Uzay Güvenliği Projesi ve Hudson Enstitüsü, 20 Kasım 2025 Perşembe günü düzenlenecek "Savaş Avantajı için Uzay Yetenekleri Sağlama" başlıklı yarım günlük zirvede, askeri uzay operasyonlarının değişen gereksinimlerini ve savaş üstünlüğü sağlayacak uzay yeteneklerinin nasıl edinilebileceğini ele alacaktır. Üst düzey liderler ve uzmanları buluşturan bu zirve, ortak operasyonel ihtiyaçlar bağlamındaki uzay edinimi zorluklarını, daha geniş savunma reformu çabalarını ve diğer sektörlerin en iyi uygulamalarını tartışmayı amaçlamaktadır.

Erişim: <https://www.csis.org/events/delivering-space-capabilities-warfighting-advantage>

KOSAM'dan...

Belirlediği alanlarda araştırma raporları üreten, bilgi notları yayımlayan, farklı sorunlara çözüm sunma amaçlı projelere imza atan bir yapı hüviyetindeki **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)**, Konya merkezli bir düşünce kuruluşu olarak 2022 yılının ilk çeyreğinde kuruldu.

Ekonomi, ticaret, sanayi, iç ve dış politika dinamikleriyle sosyal politikalar, tarım, çevre, akıllı şehir, sağlık, enerji vb. konularla ilgilenen KOSAM faaliyetlerini şehir, ülke ve dünya ekseninde farklı başlıklarda yürütür.

Merkez; uluslararası düşünce kuruluşlarının faaliyetlerini, raporlarını ve güncel değerlendirmelerini düzenli takip eder. Bu kapsamda 2022 yılından itibaren KOSAM bünyesinde; dünya ve ülke gündemi hakkında bilgilenmek, düşünce kuruluşlarının raporlarından haberdar olmak ve en önemlisi küresel fırsatlardan faydalanıp risklerden kaçınmak için stratejik çalışmaları aktarmak amacıyla “**Dünya Ne Konuşuyor?**” Raporları hazırlamaktadır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu, her ayın ilk ve ikinci yarısını kapsamak üzere **ayda iki defa** okurlarıyla buluşmaktadır. Rapor için **Kuzey ve Latin Amerika, Euro Bölgesi, Orta ve Uzak Asya, Afrika, Orta Doğu, Avrasya** vb. çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının gündemleri KOSAM’ın uzman kadrosu tarafından analiz edilir. Süreçte “Hangi kuruluş ne tür konularda çalışmış, gündemde ne var ve gelecekte beklentileri neler?” sorularına cevap aranır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu; **Ekonomi, Politika, Çevre, Sosyal ve Teknoloji** olmak üzere **beş ana başlıkta** hazırlanır. Makale, rapor, bilgi notu, yorum vb. çalışmaların kısa özetleri okuyucuya yansıtılırken konu başlığı, makalenin hangi kurumdan alındığı ve bu merkezlerin hangi ülkede faaliyet gösterdikleri de raporda yer alır. Her özetin sonunda konuyla ilgilenen okurların orijinal çalışmaya hızlı bir şekilde ulaşabilmesi için erişim linkleri açık şekilde paylaşılır.

KOSAM olarak hedefimiz; “Dünya Ne Konuşuyor?” sorusunun cevabını ve bölgelerinde ulusal/ uluslararası politikaya yön veren kuruluşların “**yarınların gündemi**” olarak gördükleri farklı başlıkları analiz ederek güncel hâli ile aktarmaktır. Bu bağlamda **2025 yılında da** ekonomi, siyaset, ticaret, sanayi, sosyal politika, eğitim, çevre vb. alanlarda yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası araştırma ve çalışmalar yürütmeye, büyük veri analizi ile mevcut durum değerlendirmeleri yaparak geleceğe ışık tutmaya ve **sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaya devam ediyoruz.**